

Макарова О.А.

аспірант кафедри англійської мови та методики її викладання,

асистент кафедри туризму

Херсонський державний університет

М.Херсон, Україна

ОСМИСЛЕННЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ (НА МАТЕРІАЛІ АВСТРАЛІЙСЬКИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ)

В останнє десятиліття в лінгвістиці все більш чітко визначається напрямок досліджень, заснованих на соціально і культурно маркованій специфіці статі (gender). Інтенсивний розвиток «жіночих» і гендерних досліджень може розглядатися як один з найважливіших аспектів, що відбуваються в гуманітарному просторі.

Проблеми вивчення місця жінки в суспільстві, культурі, історії актуальні (злободенні), активно вивчаються, вимагають здійснення компаративного аналізу та відтворення психологічного типу «жінки» в художній літературі, концентрації уваги новітніх лінгвістичних досліджень на проблемах жінки.

Жінка як особистість є суб'єктом суспільних відносин, носієм свідомості та системи суспільно значущих якостей. Простежуючи, як етнокультура впливає на формування особистості жінки, ми переконалися, що історична трансляція досвіду поєднує покоління. Поведінкова модель жінки ґрунтується на моральних переконаннях і завжди орієнтована на суспільні цінності. Пізнання найбільш загальних закономірностей ціннісно-сміслового аспекту соціокультурного життя австралійців збагачує знання динаміки культурних феноменів різних епох.

Образ «жінки» як культурний феномен австралійських художніх текстів піддається лінгвістичному опису, що дозволяє визначити гендерні стереотипи і простежити їх динамічність.

Образ «жінки» в австралійській культурі асоціюється з готовністю віддатися іншому, пожертвувати своїми інтересами на благо іншої людини. У жіночності немає прагнення до успіху, самоствердження, але є здатність і готовність створити умови і простір для реалізації чужих намірів і бажань, під якими, як правило, маються на увазі бажання чоловіка; жіночність значить вміння слухати і піклуватися. Ці уявлення автоматично ставлять жінку в положення домогосподарки. Дослідження австралійських художніх текстів дозволило виокремити різні типи жіночих образів, зокрема жінка-мати, жінка-сестра, жінка-коханка і т.і. Так, наприклад, у фрагменті оповідання Л.Бекка «The Snake and the Bell» вербалізовано образ жінки-матері: *My mother – one of the most placid-tempered women who ever breathed, now became annoyed, and stepping out on the verandah, addressed herself to the darkness...(Louis Becke «The Snake and the Bell»)*, яка постає винятковою постаттю в очах автора, що підтверджується підрядним реченням *who ever breathed*. Використання протилежних за значенням прикметників *the most placid-tempered* та *annoyed* надає образу багатогранності та занурює читача в настрій емоційного напруження, що вирішується за допомогою усамітнення героїні (*stepping out on the verandah, addressed herself to the darkness*).

Образ жінки-сестри реалізується у фрагменті оповідання Г.Лоусона «They wait on the wharf in black»: *There was the eldest single sister – thin, pale, and haggard-looking that had had all the hard worry in the family till her temper was spoiled, as you could see by peevish, irritable lines in her face. She had to be the mother of them all now, and had never known, perhaps, what it was to be a girl or a sweetheart. She gave a hard, mechanical sort of smile when she saw her father, and then stood looking at the boat in a vacant, hopeless sort of way.... But the little girl was the worst, and a pretty little girl she was, too; she never took her streaming eyes off her father's face the whole time. You could see that her little heart was bursting, and with pity for him (Henry Lawson «They wait on the wharf in black»)*. Автор доводить схильність жінки до самопожертви (*She had to be the mother of them all now*) та здатності підтримувати близьких їй людей у

будь-якій ситуації (*She gave a hard, mechanical sort of smile when she saw her father*).

Однак варто зазначити, що в зв'язку зі зміною культурних, соціальних, політичних, правових, морально-етичних орієнтирів сучасної надзвичайної динамічної соціокультурної ситуації розуміння багатьох, на перший погляд, архетипових номінацій зазнає значної трансформації, в числі яких і образ «жінки». Саме влучні засоби вербалізації образу жінки дозволяють автору домогтися залучення читача до міркувань:

“Tonight has made me a woman.” I replied.

*“No, no! You are a child. No woman would do a thing like that. But some day you will be a woman. Then **you will kiss with the lips only, not with the heart** – cheating the heart that loves you. “*

*“I distrust women”, he returned, “since I met **Judas in petticoat**” (Roderic Quinn «A stripe for trooper casey»)*

У наведеному прикладі автор протиставляє зрілість жінки – невинність. Зрілість асоціюється з тілесними задоволеннями (*you will kiss with the lips only*), а невинність – з чистим коханням (*the heart*). Надалі автор застосовує метафору ***Judas in petticoat***, тим самим підкреслюючи, що він не довіряє жінкам, адже згаданий образ Іуди символізує зраду. Інтерпретуючи вище зазначені образи, спостерігаємо апеляцію до культурних конотацій, які розуміються як інтерпретація денотативного або образно мотивованого аспектів значення в категоріях культури [4, с. 21]. Експлікація культурно-національної складової досягається на основі рефлексивно-несвідомого або усвідомленого співвіднесення значення з тими «кодами» культури, які відомі автору. Таких кодів може бути декілька, але найбільш «сильними» з них для буденної свідомості є ті, що зафіксовані як прескрипція в текстах культури, в прислів'ях як еталони повсякденного досвіду. Співвіднесення мовних значень з тим чи іншим культурним кодом і складає зміст культурно-національної конотації, яка надає культурно значущу маркованість не тільки значенням слів, але і змістами цілих текстів.

Оскільки образність заснована на асоціативних зв'язках людського досвіду, в основі будь-якого переосмислення завжди лежить антропометричність – здатність зрозуміти одну сутність через іншу. Тому стилістичні засоби несуть в собі інформацію про власне людські знання та уявлення, про концептуальні системи людей в різні історичні епохи, а разом з тим і про систему національно-культурних цінностей і стереотипів. Іншими словами, будь-яка образна інновація фіксує світоглядний, громадський і культурно-історичний досвід носіїв мови [4, с. 27].

Отже, гендерні дослідження «дозволяють точніше і чіткіше враховувати людський фактор в мові, в результаті чого може бути отримано приріст знання як власне лінгвістичного, так і міждисциплінарного» [1, с. 18]. Гендерний підхід дозволяє описати не тільки антропоцентричну систему мови, а й вивчити можливості і межі її підсистем, пов'язаних з мужністю і жіночністю як двома іпостасями людського буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кирилина А.В. О применении понятия гендер в лингвистическом описании [Текст] / А.В. Кирилина // Филологические науки. – 2000. – № 3. – С. 18-19.
2. Лапшина М.Н. Английская метафора в когнитивном аспекте: (На материале зооморфизмов новоанглийского периода) [Текст] / М.Н.Лапшина // Диахроническая германистика. – СПб: СпбГУ, 1997. – С. 25 – 45.
3. Салеева Д.А. Этнические, возрастные и гендерные концепты в русских, английских и татарских поговорках: дисс. канд. филол. наук [Текст] / Д.А. Салеева – М., 2004. – 226 с.
4. Телия В.И. Экспрессивность как проявление субъективного фактора в языке и её прагматической ориентации [Текст] / В.И. Телия // Человеческий фактор в языке. Языковые механизмы экспрессивности. – М. : Наука, 1991. – Гл.1. – С. 5 – 35.
5. Тураева З.Я. Лингвистика текста. Текст: Структура и семантика [Текст] / З.Я. Тураева. – Изд. 2-е, доп. – М. : Либроком, 2009. – 144 с.

